

Impressie inspiratiedagen

'Geen betere plek om bijeen te komen dan hier waar mensen hun droom hebben gerealiseerd, mede door goede samenwerking'. Vier inspiratiedagen zijn georganiseerd op de locaties Bon Vie in Culemborg en de Kamers in Amersfoort. "Twee prachtige plekken om met elkaar door te praten over samenwerking", aldus Daniëlle Harkes, manager van het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg, in haar openingswoord.

Het doel van de inspiratiedagen is deelnemers inspireren in hun samenwerking met anderen bij het realiseren van woonzorgprojecten. De dagen zijn onderdeel van het Ondersteuningsprogramma W+W+Z= Maak het samen! voor gemeenten en hun samenwerkingspartners. Samen met MOVISIE en Vilans voert het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg dit tweejarige programma uit, in opdracht van de Ministeries van VROM/WWI en VWS.

Een impressie van vier geslaagde bijeenkomsten.

Blik in het goede leven: Bon Vie

De gezamenlijke droom van drie initiatiefnemers, werkzaam bij zorg- en welzijnsorganisaties is waarheid geworden. Dieke Franzen en Huub Gijsberts, initiatiefnemers van Bon Vie en Johan de Jager, coördinator van Bon Vie, geven ons een blik in *het goede leven*. Zowel letterlijk als figuurlijk. Bon Vie is een wooncomplex in de Culemborgse wijk Parijsch. Er wonen mensen van alle leeftijden, met en zonder handicap, onder begeleiding van de Stichting Thuiszorg en Maatschappelijk Werk Rivierenland (STMR), zorgorganisatie Syndion en RIBW (Regionale Instelling voor Begeleiding bij Wonen, Werken en Welzijn). In één van de twee gebouwen bevindt zich grand café /restaurant De Ontmoeting plus een aantal jeugd-, welzijns- en zorgvoorzieningen. Een toepasselijke naam, want ontmoeting is de kernwaarde voor Bon Vie. "De zorg reikt van speen tot steen, voor jong en oud dus", zegt Huub Gijsberts. Bon Vie werkt doelgroepenloos: iedereen kan gebruik maken van de voorzieningen. Het restaurant biedt pinda kaas én amuses. Soms geeft dat wrijvingen: "Laatst liet iemand een boer in het restaurant. Door de mix van doelgroepen is het gezellig, maar er kunnen mensen hierdoor wegblijven", aldus Gijsberts.

Succesfactoren in het proces van Bon Vie

Dieke Franzen vertelt ons over de succes- en faalfactoren gedurende het proces en de bouw van Bon Vie. De deelnemers legden hun oor te goed te luister; de meesten zijn bezig met een vergelijkbaar project of hebben plannen hiertoe.

Succesfactoren in het proces van Bon Vie

1. Verschillende initiatieven kwamen samen
De corporatie had plannen voor een ontmoetingsruimte, de zorgorganisatie wilde een activiteit voor ouderen opzetten en de gemeente was bezig met het uitvoeren van het beleid om mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen.
2. Financiële steun en financiële druk
De Woonzorgstimuleringsregel van het ministerie van VROM gaf kansen, maar ook druk om snelheid te maken. Het Elisabethgasthuis stelde de grond beschikbaar en leverde daarmee een belangrijke bijdrage aan de haalbaarheid. Ook de provincie Gelderland droeg bij met middelen en deskundigheid.
3. Ambitieuze ondernemers die risico durven nemen
4. Gezamenlijke visie en passie
5. Partijen die over de eigen grenzen heen gaan
6. Schriftelijke vastlegging van afspraken (in alle stadia van het proces)
7. Inhoud is leidend voor alles

Kritische factoren in het proces van Bon Vie

Naast de factoren die tot het succes van Bon Vie hebben geleid, zijn er ook leerpunten opgedaan. En daar kunnen de deelnemers van leren!

1. Wisselende partijen. Tijdens het traject haken partijen af en moeten nieuwe deelnemers worden gezocht.
2. Verschillende talen en culturen (vanuit de verschillende organisaties).
3. Eerst was het een bedrijfsverzamelgebouw, maar na het werkbezoek aan De Bogen in Harderwijk is gekozen voor een gebouw waar juist de meerwaarde van het samen één gebouw hebben centraal staat.
4. Te late start met invullen van de programmering. Er is veel over de stenen gesproken en pas in een later stadium over de activiteiten in en om het gebouw.
5. Aanspreekcultuur: hoe spreek je elkaar aan als afspraken niet nagekomen worden.
6. Fondsenwerving is te laat van de grond gekomen.
7. Er is onvoldoende inzicht in de kosten en de verdeling daarvan (zoals rond praktische zaken als een telefoonaansluiting).
8. Voorfinanciering: niet iedere organisatie is kapitaalkrchtig. Slechts twee organisaties konden voorfinancieren (wat voor hun eigen liquiditeit niet handig is).
9. De overdracht van de taken van de projectleider naar het bestuur.
10. Follow-up van de gemeente. Na de opening is de gemeente minder bij het project betrokken, terwijl er nog tal van punten zijn waar de gemeente een rol kan spelen.

Succesfactoren bij bouw Bon Vie

Naast de proceskant is er ook de nodige ervaring opgedaan tijdens het bouwen. Flexibiliteit is daarbij het toverwoord. Bon Vie noemt de volgende succesfactoren:

1. Inschakelen van een procesarchitect, een architect die niet alleen tekent, maar vooral ook luistert naar wensen van de gebruikers en ze betreft in het ontwerpproces.
2. Flexibele aannemer, geen bestekbouwer (niet elke verandering tijdens het bouwproces moet direct leiden tot meerwerk).
3. Financiële steun.
4. Eén projectleider bouw.
5. Eén uitstraling (één binnenhuisarchitect).

Kritische factoren bij bouw Bon Vie

Tijdens de rondleiding in Bon Vie liet Franzen drempels zien die er eigenlijk niet thuishoren. Dat komt doordat er onvoldoende inbreng van de gebruikers is geweest en te weinig controle tijdens de bouw.

Andere kritische factoren zijn:

1. Wisselende partijen.
2. Onvoldoende inbreng van gebruikers.
3. Teveel mondelinge afspraken met name bij de binnenhuisarchitect.

Lessen bij de bouw:

1. Plaats pas het sanitair en de keuken, als er bekend is wie er komt wonen (bewoner uit welke doelgroep).
2. Kies voor een flexibele architect en aannemer.
3. Laat gebruikers meekijken.
4. Maak een doorkijk naar de toekomst, dus: wat kun je met het gebouw in de toekomst doen?

Over de toekomst gesproken: Bon Vie wil laten zien dat door in welzijn te investeren er besparingen in de AWBZ plaatsvinden. De middelen die dan vrijkomen, kan zij op het terrein van welzijn inzetten! Gijsberts hoopt dat hij deze 'social return on investment' kan aantonen.

Met zoveel openheid over de totstandkoming van Bon Vie, krijgen de deelnemers een goede kijk in de keuken! Bij de rondleiding zien de deelnemers met eigen ogen hoe Bon Vie in elkaar steekt.

Vakantiegevoel dankzij architectuur

Jan Poolen, de architect van Bon Vie geeft aan dat de rol van de architect de laatste jaren veranderd is: "Tegenwoordig breng je een gebouw met elkaar tot stand. Architecten moeten echt luisteren naar wat er bij de verschillende partners leeft." De huidige architect maakt opdrachtgevers inzichtelijk welke mogelijkheden er zijn en laat de keuzes zien. Bij Bon Vie is er gelet op de functie van het gebouw. Het moet echt onderdeel zijn van de wijk. Poolen heeft daarom de volgende elementen een belangrijke plaats gegeven: ruimte, licht, flexibel, waterdicht, degelijk. Het gebouw roept vakantiegevoel op. Bij vakantie passen bomen. En die staan er dan ook volop. Het goede leven kan beginnen!

Op bezoek in De Kamers

De Kamers in de Amersfoortse wijk Vathorst is een centrum voor cultuur, ontmoeting en ontwikkeling. Kern van het initiatief is de 'huiskamer', een hangplek voor de buurt. Met een 'eetkamer', een 'bovenkamer', 'leeskamer' en een 'theaterkamer', biedt De Kamers ruimte aan uiteenlopende voorstellingen, trainingen, bijeenkomsten en evenementen. Er zijn avonden met wereldmuziek, aanschuifmaaltijden met gastsprekers, ontmoetingen met schrijvers in samenwerking met de bibliotheek, kinderfilms, dagopvang voor ouderen en lunchconcerten.

Betere smokkelwerk

Tijdens de inspiratiedagen is beeldend kunstenaar Jan van der Meulen is onze 'kamerheer'. Hij neemt ons mee naar de geschiedenis van De Kamers. Samen met de plaatselijke dominee nam Van der Meulen het initiatief om in hun eigen buurt een huis voor cultuur en ontmoeting te starten. Zij zijn naar de bouwers in hun wijk gestapt, hebben fondsen geworven en zo hun droom gerealiseerd. Ze zijn bewust niet eerst met de gemeente gaan praten, omdat dit volgens hen het proces alleen zou vertragen. "Het betere smokkelwerk dus", zegt Van der Meulen. Toch is het helemaal goed gekomen met de gemeente, want de gemeente Amersfoort heeft hen in 2006 opdracht gegeven om het sociaal-cultureel welzijnswerk in de wijk Vathorst uit te voeren. Dat hebben de pioniers met beide handen aangegrepen. Inmiddels werken er tussen de 20 tot 30 vrijwilligers, 'kamerleden' genoemd, en een paar betaalde krachten. Corporatie De Alliantie heeft het gebouw gekocht, zodat De Kamers het kon huren en zich kan concentreren op de inhoud.

Geen stilstaand water

Het grootste gevaar, noemt Van der Meulen, is als er volledige subsidie komt: "Dan ga je achterover leunen en blijf je niet scherp. Dan krijg je stilstaand water! Nu staan we open voor veranderingen en vernieuwingen. Er gebeuren daardoor hele gekke dingen hier in dit gebouw." Bovendien leidt geldgebrek tot mooie dingen. "We hadden geen geld om het hout aan de binnenkant van het gebouw te laten lakken. We hebben gekozen voor onbewerkt hout. Dat was goedkoop en zie hoe goed dit is uitpakket. Er komen architecten uit het hele land kijken en we hebben een architectuurprijs gewonnen", zegt Van der Meulen lachend.

Verbindingen gezocht

De Kamers is een leerbedrijf, dus de deuren staan open voor leerlingen. Er bestaan intensieve samenwerkingsverbanden met scholen, ROC's en andere opleidingsinstituten. Er komen studenten van welzijnsopleidingen, de horeca, techniek en jeugdwerk. Volgens Van der Meulen vindt er tussen de studenten een natuurlijke uitwisseling van gedachten plaats. "Die mix van activiteiten en groepen maakt De Kamers levendig", aldus Van der Meulen. "Er zijn hier serieuze vergaderingen en er zijn kinderbijeenkomsten. Ja, en soms lopen die activiteiten door elkaar. Dan komen er vergadertijgers gestressed binnen en rennen de kinderen rond. Juist mooi!" De Kamers zoekt constant partners. Zo is er een gesprek met de Van Harte Resto's, om goedkope maaltijden te gaan verzorgen voor mensen met een smalle beurs en eenzame mensen. Er is contact met zorgorganisatie Beweging 3.0. De projectleider van deze organisatie werkt bij De Kamers en zorgt voor welzijnsactiviteiten voor ouderen.

Irakese films en Lion club

Van der Meulen verwelkomt in De Kamers ook gasten voor bruiloften en andere partijen. Dat genereert inkomsten en toekomstige bezoekers. Volgens Van der Meulen is een goede voorbereiding belangrijk: "Zorg ervoor dat de horeca goed geregeld is. Zet dat boven aan je lijstje, als je met een initiatief begint. Je krijgt namelijk maar één kans. Als je koffie niet goed is, komen mensen niet meer terug." Verder zijn er altijd verbindingen tussen de programma's. Activiteiten voor 55-plussers worden gekoppeld aan bestaande initiatieven. "Je zit nooit afgesloten hier. We zoeken naar de verbindingen. Draaien we een film over dementie, dan nodigen we ook zorgorganisaties en mensen uit verzorgingshuizen uit", aldus Van de Meulen, "Mensen komen in contact met dingen die ze anders niet zouden doen. Zo was er laatst een Irakese film, maar er was ook een bijeenkomst van de Lions club. Toen hebben we de heren van de Lions club uitgenodigd even mee te kijken naar die film. Kijk, dan gebeurt er wat!"

Hangjongeren schilderen gebouw

"Succesfactoren zijn de kleinschaligheid en de onafhankelijkheid", meent Van der Meulen. "Dit is een broedplaats voor nieuwe ideeën. Cultuur en welzijn gaan hier hand in hand. We hebben zelfs de lokale hangjongeren betrokken bij het beschilderen van dit gebouw. Dan is het ook een beetje hun gebouw." De actieve kunstenaar vindt dat er meer wijk economisch gedacht moet worden. Hij wijst erop dat scholen 's avonds leeg staan en onvoldoende gebruikt worden. Zelf wijkt hij met enkele activiteiten ook uit naar een andere locatie. Zo worden er trainingen in de nabij gelegen kinderboerderij gehouden in verband met ruimtegebrek: "Maar we willen niet verhuizen. We willen klein blijven. Dat dwingt je namelijk om naar buiten te stappen."

Koninklijke opdracht

"Deze ruimte waar de inspiratiedag vandaag plaatsvindt, is ook de ruimte waar wel eens kleine concerten plaatsvinden en zwangerschapsyoga. We helpen graag als mensen hun ideeën uitproberen. Maar als iemand wekelijks iets wil huren, dan adviseren wij een andere locatie te zoeken. We hebben geen vaste programmering. Nou ja, we maken wel uitzonderingen hoor, bijvoorbeeld voor de jonge moeders die hier wekelijks elkaar ontmoeten. Zij regelen alles verder zelf, nodigen sprekers uit en laten de boel netjes achter. En ach, als een school de filmruimte op het laatste moment wil huren, kan dat ook voor een zacht prijsje", aldus Van der Meulen. "Prinses Máxima heeft het gebouw in 2007 geopend en zei: 'Ga zo door.' We hebben dus een Koninklijke opdracht!"

Samenwerken is dynamisch

Dan is het tijd voor wetenschappelijke verdieping! Tijdens de inspiratiedagen hebben telkens één van de drie heren (Marcel de Jongh, SBH Architecten en Adviseurs te Arnhem, Hans Vos, gebiedsdirecteur Zorgorganisatie ZZG Zorggroep Nijmegen of Peter Hendriksen, onderzoeker/promovendus Radboud Universiteit Nijmegen) ons meegenomen in de theorie van samenwerking en regie. Peter Hendriksen is bezig met een promotieonderzoek naar het coördinatievraagstuk van lokale samenwerkingsverbanden, gericht op de realisatie van gebiedsgerichte arrangementen wonen, zorg en welzijn, zoals woonservicegebieden. Het onderzoek wordt begeleid door George de Kam, bijzonder hoogleraar maatschappelijk ondernemen met grond en locaties en gefinancierd door de Provincie Gelderland en deels door de ministeries van VROM/WWI en VWS. Hans Vos en Marcel de Jongh zijn vanuit hun werkzaamheden betrokken bij het onderwerp.

Een samenvatting van hun boodschap tijdens de inspiratiedagen:

"Samenwerking is geen statisch geheel. Het is dynamisch van karakter. Het wisselt in de tijd, het is complex en meervoudig. Vertrouwen is een belangrijk ingrediënt", aldus De Jongh. Bij de totstandkoming van woonservicegebieden heeft de gemeente diverse rollen: de gemeente verstrekt subsidies, houdt zich bezig met aanbesteden, is ruimtelijk regelaar en fungeert als aanspreekpunt, is beheerder van openbare ruimte, is eigenaar van grond en opstallen en indicatiesteller. De rollen zijn divers en kunnen soms tegenstrijdig aan elkaar zijn. De gemeente heeft hierbij geen wettelijk verankerde regierol, zoals bij de Wmo. De invloed van gemeenten bij de realisatie van woonservicegebieden is beperkt. Maar de gemeente kan wel initiëren en partijen bijeen brengen.

De Jongh geeft nog een concrete tip mee. Convenanten gaan vaak over de inhoud, maar weinig over de rol van partijen. Terwijl je het wel daar met elkaar over moet hebben. Hoe vul je de regierol in? En zeer belangrijk: hoe spreek je elkaar aan? Dus adviseert De Jongh om ook duidelijke afspraken te maken over de rolverdeling en de wijze waarop je elkaar aanspreekt. Tot slot concludeert De Jongh dat samenwerking en regie een meervoudig karakter heeft. Er valt wat te kiezen in vormen en stijlen van samenwerking en regie.

Samen: romantisch maar complex

Peter Hendriksen merkt dat veel gemeenten de Wmo en de realisatie van woonservicegebieden met elkaar verbinden. Hierbij speelt samenwerking een grote rol. 'Samen' klinkt romantisch, maar is in de praktijk complex. Samenwerking kent vele dimensies. Partijen zijn van elkaar afhankelijk. En dat terwijl partijen moeten samenwerken met concurrenten.

'Als je doet wat je deed dan krijg je wat je had'

Hans Vos legt de nadruk op innoveren en samenwerking. Zijn definitie van samenwerking luidt: "Organisatie(s) die gezamenlijk in staat zijn te leren en nieuwe producten en diensten tot stand te brengen, deze te exploiteren en daarbij te zorgen voor maatschappelijke waardecreatie."

"Als je doet wat je deed dan krijg je wat je had": er zijn veel nieuwe jasjes, maar er gebeurt niets! Vos ziet dat er vaak veel gebeurt, maar dat het niet tot innovatie leidt!

Als goed voorbeeld van een innovatief samenwerkingsproject schetst Vos hoe woonzorgboerderij De Hagert tot stand is gekomen. Een echtpaar nam het initiatief tot het opzetten van een woonzorgboerderij en trad in contact met zorgorganisatie ZZG Zorggroep. Zij zochten samen partners erbij, zoals de gemeente Wijchen, provincie Gelderland en een projectontwikkelaar. En traden ook in contact met het zorgkantoor, natuur- en milieuorganisatie Landschapsbeheer, gebruikers(organisaties). In het netwerk was de ambitie om tot een woonzorgboerderij te komen, leidend. Het liep als een trein en nu is het operationeel met 50 vrijwilligers en 500 tot 700 bezoekers! De woonzorgboerderij heeft een ontmoetingsfunctie voor de buurt; er komen wandelaars en buurtbewoners langs. Er is nauw contact met scholen (van basisscholen tot ROC's) en er vindt kennisontwikkelings plaats (afstudeerprojecten). Kortom: een behoorlijke maatschappelijke waardecreatie!

Vos geeft de deelnemers nog enkele adviezen mee in samenwerkingsprojecten:

1. Je kunt pas goed samenwerken als je je eigen identiteit kent.
2. Innoveren is leren.
3. Neem zelf initiatief en ga niet wachten tot iemand bij je komt.

Deelnemers op stoel van filmregisseur

Na deze verdieping krijgen de deelnemers de film 'Het Boekje van Ellen' te zien. De film gaat over een lokaal samenwerkingsproject; voor de deelnemers zeer herkenbaar. Geggiffel en gelach in de zaal, deelnemers knikken en schudden het hoofd. Alsof zij zelf in de film spelen! De deelnemers mogen wel even op de stoel van de filmregisseur gaan zitten en nadenken hoe het scenario verder gaat. Ook kunnen zij tips geven aan de hoofdrolspelers die allen een eigen organisatie vertegenwoordigen. De deelnemers hebben tips voor de verschillende partijen die in de film samenwerken. Zo menen zij dat de inbreng van de klant te beperkt is en zij adviseren de projectleider eerder de klant bij het proces te betrekken. Een andere algemene tip is dat er betere communicatie naar de burgers toe moet komen. De plannen worden allengs aangepast, maar daar wordt niet over gecommuniceerd. Verder geven de deelnemers het gevaar van 'wandelgangen' aan. In de film komt naar voren dat veel zaken in de wandelgangen worden gedaan. De wethouder krijgt van de deelnemers de tip om de rol van makelaar beter te vervullen, om voor een goede band met de projectleider te zorgen, om niet zomaar nieuwe partijen in te brengen én er te zijn op cruciale momenten. Voor de oma van Ellen menen de deelnemers dat zij zelf het heft in handen moet nemen of zich moet organiseren.

Welke factoren maken nu dat het project zo lang duurt? De deelnemers noemen enkele factoren:

- Gezamenlijk visie/droom ontbreekt.
- Er wordt niet naar elkaar geluisterd.
- Goede projectleider ontbreekt.
- Eigen belang moet duidelijker gedeeld worden.
- Klantperspectief moet als uitgangspunt dienen, maar dit ontbreekt.
- Het is teveel persoonsgebonden; geen borging in de organisatie.

Verder is er een discussie over de financiële doorrekening. Wanneer kan dit het beste plaatsvinden? De deelnemers verschillen van mening. Sommigen menen dat partijen dit in een vroeg stadium moeten doen. Dan staat duidelijkheid voorop. Anderen menen dat dit in een laat stadium het beste is. 'Zo houd je de droom in stand', is de argumentatie. Waar de deelnemers het wel over eens zijn rond dit thema, is dat er afspraken gemaakt moeten worden over de financiële doorrekening en het tijdstip. Dan vind je de juiste balans. Ook is het belangrijk om in een vroeg stadium de haalbaarheid van een project te onderzoeken. In grote lijnen inventariseren (dus niet te gedetailleerd), wat de meerwaarde en haalbaarheid is.

Na de inspiratie...

De deelnemers geven aan dat zij vol inspiratie naar huis gaan en vol ideeën verder gaan met hun lokale samenwerkingsprojecten! En dan? Gemeenten en hun samenwerkingspartners die een vraagstuk hebben op het gebied van wonen, zorg en welzijn kunnen zich aanmelden voor een praktijkwerkplaats van het ondersteuningsprogramma W+W+Z: Maak het samen!

Verder is er een gratis Thermometer ontwikkeld door het ondersteuningsprogramma W+W+Z: Maak het samen!. De Thermometer wonen, welzijn, zorg is een instrument om de verbinding tussen wonen, welzijn en zorg binnen een gemeente zichtbaar te maken. De Thermometer bestaat uit een vragenlijst. Na invulling krijgen gemeenten en hun samenwerkingspartners inzicht in de huidige stand van zaken rondom samenwerking en regie en een overzicht van knelpunten.

[Ga naar de Thermometer Wonen Welzijn Zorg](http://thermometer-wwz.nl/) (http://thermometer-wwz.nl/)

De gemeente Enschede heeft de vragenlijst ingevuld, er een bijeenkomst over georganiseerd en is tevreden: "Als je hem gebruikt, wees dan niet bang voor een onvoldoende", zegt de heer Hijkoop van de gemeente Enschede, "Het is een momentopname, maar een goed middel om in gesprek te komen met elkaar."

Dus na de inspiratiedag kunt u uw inspiratie inzetten in concrete activiteiten om samenwerking en regie optimaal te gebruiken voor succesvolle realisatie van woonzorgprojecten!

Meer informatie

- Artikel De Jongh en Hendriksen:
[Samenwerken of samen concurreren woonservicegebieden in het perspectief van nieuw beleid](#)

Ondersteuningsprogramma W+W+Z: Maak het samen!

Het Ondersteuningsprogramma W+W+Z: Maak het samen! sluit aan bij het actieplan Beter (t)huis in de buurt van het ministerie van VWS en het ministerie van WWI. Het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg, Vilans en MOVISIE voeren het programma uit in opdracht van beide ministeries. Met het ondersteuningsprogramma willen de ministeries ervaringen en kennis over regievoering op de beleidsterreinen van wonen, zorg en welzijn bij gemeenten versterken. Daarbij gaat het om het realiseren van een integrale aanpak op wonen, welzijn en zorg met relevante lokale partners, zoals woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties. Vanuit het ondersteuningsprogramma zijn er diverse activiteiten. In praktijkwerkplaatsen werken gemeenten samen aan de oplossing van een lokaal vraagstuk op het gebied van samenwerking en regievoering.

Op de website W+W+Z: Maak het samen! is een collectie van instrumenten en goede voorbeelden te vinden die kunnen helpen bij het voeren van regie en samenwerking. Zo is er een speciaal ontwikkelde Thermometer wonen welzijn zorg. Daarnaast zijn er trainingen, workshops en inspiratiedagen op locatie.

Boekje van Ellen

De film toont de valkuilen van een fictief samenwerkingstraject. Met veel humor komen herkenbare situaties in beeld. Hiermee worden ingewikkelde en soms pijnlijke momenten in de samenwerking bespreekbaar gemaakt. 'Het boekje van Ellen' is geen instructiefilm voor de realisatie van een woonservicegebied, maar een werkfilm om samen te bekijken en bediscussiëren. Het is een spiegel die discussie uitlokt over het proces van samenwerking. De film is bedoeld voor organisaties en mensen die een gezamenlijk project onder handen hebben op het gebied van wonen, welzijn en zorg, bijvoorbeeld de leden van een stuurgroep. Zij kunnen gezamenlijk de film bekijken, gevolgd door discussie. Hoe verloopt het proces, waar kan ingegrepen worden, hoe kan het anders? De film nodigt daartoe uit. Reflectie op samenwerking en interactie zal de samenwerking en het projectresultaat ten goede komen. Men deelt een gezamenlijke ervaring waar men nog jaren profijt van zal hebben.

De film 'Het boekje van Ellen' duurt 25 minuten. Film en werkboek zijn online te bestellen via deze site. De kosten bedragen € 29,90 per exemplaar (exclusief verzendkosten en 6% BTW). U ontvangt het werkboek met daarin opgenomen de DVD met de film. Bij bestellingen per 5 of per 10 exemplaren geldt een gereduceerde prijs van € 124,50 en resp. € 199,- (exclusief verzendkosten en 6% BTW). [Meer informatie over 'Het boekje van Ellen'](#)